

PRESENTACIÓ DE L'ITINERARI **GOS**

El gos és l'animal domèstic més antic de la humanitat. Simbòlicament, representa sobretot la fidelitat i la vigilància. Se'l considera guia de les ànimes i guardià de les portes sagrades. No obstant això, el simbolisme del gos és ambivalent ja que, quan se l'associa amb el llop i el xacal, esdevé un animal malèfic. La seva figura ha estat constant al llarg de la història de l'art des dels relleus egipcis, passant pels diferents períodes amb major o menor representació i, òbviament, amb diferents significats i simbolismes. Curiosament, en l'art més actual, la figura del gos té una presència molt destacada i s'ha convertit en un dels icones bàsics de la darrera pintura.

L'itinerari **Gos** està representat pels artistes Roy Lichtenstein, Jean Dubuffet, William Wegman, Gregorio Iglesias i Francis Alÿs. S'han triat aquestes manifestacions artístiques contemporànies amb l'objectiu d'oferir una mostra de la diversitat de materials, tècniques, procediments i concepcions que el tema del gos ha suscitat. Tenim exemples en què la figura del gos s'ha personificat, com és el cas dels treballs de William Wegman i Gregorio Iglesias, per tal d'al·ludir a qüestions inherents a la nostra societat com la superficialitat o la soledat; exemples en què la figura del gos esdevé denúncia social o protagonista dels discurs que es construeix sobre la ciutat, com és el cas dels treballs de Francis Alÿs; gossos que provenen directament dels mitjans de comunicació de masses, com la vinyeta de còmic ampliada de Roy Lichtenstein, o que formen part d'una escenografia animada, com el gos de Dubuffet. Ja sigui en forma de pintura a l'oli, pannel de porexpan, fotografia, instal·lació... tenim un mostrari de gossos, realistes o fantàstics, ple de possibilitats per tal de treballar el tema a classe.

Després d'un resum que comenta cadascuna de les obres seleccionades, es concreten els objectius generals i els procediments que es poden extreure de les diferents anàlisis elaborades en forma de fitxes i que són extrapolables al treball a l'aula.

MANIFESTACIONS ARTÍSTIQUES QUE CONFIGUREN L'ITINERARI

Una referència fonamental a tota la producció artística de **Roy Lichtenstein** (Nova York, 1923 – 1997) són les vinyetes de còmic. L'artista pinta vinyetes aïllades i ampliades desmesuradament. Un cop separada de la sèrie, la vinyeta perd el seu sentit narratiu i adquireix un significat nou. A l'obra **Grrrrrrrrrrr...!** (1965) apareix un gos en actitud amenaçadora que mira fixament l'espectador. A terra hi figura l'onomatopeia del seu gruny. Aquest quadre, així com moltes altres peces de Lichtenstein ens sedueixen perquè ens conviden a reconstruir relats imaginaris amb petits vestigis.

Jean Dubuffet (Le Havre, França, 1901- París, França, 1985) va concebre el quadre animat **Coucou Bazar** (1973) amb la intenció de superar les dimensions espacials de l'escultura i de l'arquitectura afegint la dimensió temporal. Es tracta d'un atrezzo teatral compost per figures humanes (*Le Cyclothymique*), figures d'animals (*Chien, Lion*) i formes abstractes que

suggereixen elements paisatgístics. L'artista no es planteja abordar el món del teatre, sinó que intenta ampliar les possibilitats d'expressió de la pintura i l'escultura cap a un concepte d'obra d'art total. L'element escènic **Gos** comentat a la fitxa està format per superfícies (ratllades i sense ratllar) que encaixen formant un conglomerat irregular de peces articulades entre si. La paleta s'ha reduït a l'ús exclusiu del vermell, el blau, el blanc i el negre. El punt de partida d'aquestes formes tan característiques de Dubuffet el van constituir uns gargots que l'artista va traçar amb bolígraf vermell i blau el juliol de 1962 mentre parlava per telèfon. L'artista va equiparar aquest fet amb l'escriptura automàtica surrealista, i va començar així un període de caràcter arbitrari i irracional que deixava aflorar l'inconscient. Aquest serà l'estil del cicle *Hourloupe* que Dubuffet mantindrà fins l'any 1974.

William Wegman (Holyoke, Massachusetts, Estats Units, 1943) fa trenta anys que fa servir els gossos de models. A la fotografia **Reader** (1999) ens mostra el pla mitjà d'un gos weimaraner vestit amb una perruca rosa, ulleres i una pamela de plomes. Amb un recurs aparentment surrealista i alhora propi del món fantàstic infantil (contes i pel·lícules amb la personificació d'animals), l'artista ens convida a reflexionar sobre el comportament humà a través dels seus gossos, que es presten a representar situacions pròpies dels éssers humans.

En un primer moment, la pintura de **Gregorio Iglesias** (Les Borges Blanques, Lleida, 1966) fou informalista. Posteriorment va esdevenir figurativa per representar els paisatges de Les Garrigues i continuar després amb la iconografia del gos. Els gossos són una constant en la seva obra, l'artista els admira per la seva fidelitat i fortalesa. A Catalunya se'l coneix com "el pintor de gossos". Tant a la seva pintura de paisatge, com a les sèries de gossos o els retrats, Gregorio Iglesias interioritza les seves experiències personals més emotives per transformar-les en experiències plàstiques sobre la tela.

Acabem l'itinerari amb dos exemples del treball de **Francis Alÿs** (Anvers, Bèlgica, 1959), artista que ha convertit l'acció de passejar en una disciplina artística. El diaporama **Sleepers** (1997-2002), la primera de les dues obres comentades de Francis Alÿs, presenta tres conjunts de vuitanta diapositives cadascun que mostren diferents ciutadans dormint i gossos descansant al centre històric de la ciutat de Mèxic. L'autor recorre la ciutat fotografiant arran de terra els diferents personatges sobre el paviment, denunciant d'aquesta manera la desigualtat social i les formes de vida en una ciutat plena de contrastos. La segona obra, **45 Guetto Collectors** (2004) és una instal·lació formada per mapes, fragments de diaris, anotacions a mà, dibuixos i un conjunt de 45 "col·lectors" que es va poder visitar al MACBA. Els col·lectors són petites construccions fetes amb materials reciclats que incorporen imants i rodes. Aquestes construccions semblants a gossets de joguina són concebudes per ser arrossegades per terra i recollir d'aquesta manera els residus metàl·lics de la ciutat: xapes, llaunes buides, filferros, etc. Aquests rastres no pretenen descriure amb exactitud el recorregut, l'artista els converteix en catalitzadors d'històries múltiples, enmig de la realitat i la ficció.

RECAPITULACIÓ D'**OBJECTIUS** GENERALS EXTRETS DE L'ITINERARI *GOS*

- Respectar els éssers vius en general.
- Adoptar una actitud socialment compromesa.
- Afavorir la transferència multicultural.
- Utilitzar figures retòriques, com la metàfora o la personificació.
- Considerar l'automatisme com a estratègia de creació.
- Considerar l'acció de passejar com una experiència de creació artística.
- Treballar diferents valors de línia.
- Treballar la sensació de volum mitjançant el clarobscur.
- Seleccionar el punt de vista idoni.
- Compondre mitjançant relacions geomètriques.
- Expressar a través de la relació que s'estableix entre els diferents elements de la composició.
- Conèixer les possibilitats tècniques i expressives del medi fotogràfic.
- Utilitzar les noves tecnologies com a instruments de documentació i creació.
- Reflexionar sobre la repercussió que la imatge impresa (revistes, diaris, còmics, etc.) pot tenir sobre els aspectes formals, tècnics i de difusió de l'obra artística.
- Considerar la imatge impresa com a font d'inspiració artística.
- Considerar els materials de reciclatge com a materials escultòrics.
- Reconsiderar el concepte d'autoria després dels artistes Pop.
- Interpretar lliurement la realitat.
- Establir relacions entre diferents camps d'expressió artística; en el cas de William Wegman, entre la il·lustració infantil (contes, pel·lícules) i la fotografia artística.
- Prioritzar el procés de creació més enllà de l'objecte.

RECAPITULACIÓ DE **PROCEDIMENTS** EXTRETS DE L'ITINERARI *GOS*

Procediments bidimensionals

- Realització de dibuixos que aportin noves maneres de veure i representar: amb la mà esquerra, amb els ulls tancats, d'un sol traç, de memòria, amb materials extrapictòrics, etc.
- Realització de dibuixos amb pinzell.
- Realització d'exercicis de clarobscur.
- Realització d'exercicis de composició.
- Utilització i manipulació d'imatges procedents dels mitjans de comunicació.
- Ús de tècniques reproduïbles: fotocòpia, fotografia, manipulació digital d'imatges, serigrafia, etc.
- Combinació de tècniques reproduïbles amb tècniques pictòriques tradicionals.
- Utilització de la fotografia com a mitjà d'expressió.

Procediments tridimensionals

- Realització d'escultures amb materials de reciclatge.
- Creació d'una instal·lació.

- Realització d'una *performance*.

Procediments àudio-visuals

- Creació d'un diaporama.
- Ús de mitjans de documentació gràfica (fotografia, vídeo) per tal d'enregistrar el procés de creació de l'obra.